

OOSTVLAAMSCH E ZANTENMEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCH E
FOLKLORISTEN*Maatschappij zonder winstbejag**Secretariaat van den Bond :*L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
P. LUYCKX, Wenemaerstr. 58, Gent
Penningmeester
Postcheckrekening 2043.98*Redactie van Oostvl. Zanten :*Prof. Dr. P. DE KEYSER,
Egmontstraat, 14, Gent.
Clemens TREFOIS, J. BOES.**Algemeene Vergadering van Zondag 14
October 1934.**

Lokaal: Auditorium van het Hooger Instituut voor Kunst-
geschiedenis en Oudheidkunde, Lange Meere, Gent.

1. Openingsrede van den voorzitter Prof. Dr. P. De Keyser over « Westvlaamsche Zanten ».
2. Jaarverslagen van den sekretaris, den penningmeester en den Conservator.
3. Rekening 1933 en begrooting 1935. (goedkeuring)
4. Lezing van den heer Julien Boes, conservator, « De Tinnenpotgieterij te Gent » (met lichtbeelden).

De zitting werd te 9.45, onder voorzitterschap van Prof. Dr. P. De Keyser geopend. Hij richtte een woord van dank tot de aanwezigen voor hunne talrijke opkomst en wenschte Rector Bessemans, welke de zitting met zijne tegenwoordigheid vereerde, welkom.

Daarna hield hij eene rijk-gedocumenteerde lezing over « Westvlaamsche Zanten » welke veel succes beleefde en in nummer 5 van Oostvlaamsche opgenomen zal worden.

De heer Lodewijk Verlodt, sekretaris droeg alsdan als volgt het jaarverslag voor :

Mevrouwen, Mijnheeren,

Voor de eerste maal sinds het ontstaan van onzen Bond valt mij de eer te beurt het jaarverslag vóór te dragen en mijn eerste gedachte gaat onwillekeurig naar mijn voorganger en vriend den heer Ferdinand Van Es, nu eeresekretaris, de stichter van den Bond, welke gedurende de moeilijkste jaren de ambten van sekretaris en redakteur van ons bondsorgaan met een waar talent waarnam.

Vriend Van Es, onze voorzitter heeft U op de voorgaande algemeene vergadering gezegd wat wij allen dachten, maar ik wil het hier nogmaals gedeeltelijk herhalen : het spijt ons zeer dat gij ons als leider verlaten hebt en gij moogt fier zijn op het door U gepresteerde !

Het 9e jaar van ons bestaan mogen wij weer als een zeer vruchtbaar jaar beschouwen.

Het Museum, ons kind, waarover den Heer Conservator Boes U straks meer zeggen zal, groeit steeds in belangrijkheid en wordt als model genomen, bij het oprichten van dergelijke instellingen in andere steden van het land.

De Oostvlaamsche Zanten, ons tijdschrift, verschijnt regelmatig en mag zich steeds in eene stijgende belangstelling verheugen zelfs tot buiten de grenzen van ons land. Zoo ontvingen wij vragen om abonnementen en losse nummers uit Nederland, Duitschland en Congo.

Dit jaar verschenen o.m. bijdragen en mededeelingen van de H.H. E. Andelhof, Julien Boes, O. Coessens, Debrez, Prof. Dr. P. De Keyser, Stepman, Clemens Trefois, A. H. Van Dyck, Van Es e.a.

Dienen in 't bijzonder vermeld :

De Folklore van de uithangborden, door Prof. Dr. P. De Keyser.

Humor der Gentsche familienamen in de XIVe en XVe eeuw, door Julien Boes.

De Draak van het Belfort te Gent, door Clemens Trefois.
Van deze laatste studie verscheen een afzonderlijke afdruk

op houtvrij papier, onder speciale omslag, waarop ik uwe aandacht roep.

Van onze vorige speciale uitgaven zijn nog eenige nummers voorhanden. Het zijn :

Het stroodekkersbedrijf, door Clemens Trefois.

Het Lustrumnummer 1930.

Lodewijk De Vrieze : Bio- en Bibliographische studie met keur uit zijn werken.

Kinderspelen en liedjes uit het land van Dendermonde, door Mevrouw Bataille-Hiel.

De Plattegrondsvormen van z.g. Frankische boerderijtypen en hun geographische verspreiding in ons land, door Clem. Trefois.

Register op Gabriel Celis : Volkkundige kalender voor het Vlaamsche land, door Prof. Dr. F. M. Olbrechts.

Al deze werken bevelen wij U ten zeerste aan.

De traditie getrouw hebben wij dit jaar de reeks uitstappen voortgezet en dit met het gewoon succes.

Onder de kundige leiding van vriend Clemens Trefois reisden wij :

1) op 27 Februari, per trein tot Sottegem, te voet van Sottegem naar Geeraardsbergen. Mooie voetreis, waar wij veel genoeg aan beleefden. Een zwarte vlek nochtans : de Krakkelingenwerp, ons einddoel, ging dien dag niet door, ten teeken van rouw voor het tragisch einde van Koning Albert.

2) op 31 Mei : Mechelen, Lier, Hoogstraten, Breda, Antwerpen.

Zeer mooie en interessante reis, bijzonderlijk voor wat Lier betraf.

3) op 24 Juni : Doornik, St. Amand-les-Eaux, Valenciennes, Mons, Thuin, Nijvel, Waterloo, Zoëniënbosch, Brussel.

Deze uitstap was wellicht de prachtigste en leerrijkste van de reeds zô lange reeks reisjes.

4) op 2 September : Brugge, Damme, Sluis, Oostburg, Strand van Cadzand, Retranchement, Knocke, Blankenberghe, Oostende.

Heerlijke reis, waar het nuttige en het aangename gepaard gingen.

De heer Trefois dient hier van harte gedankt en gelukgewenscht.

Het aantal leden belooft op heden 170 waaronder wij er met genoeg 25 nieuwe begroeten. Daarbij zijn niet begrepen een zeker aantal welke dit jaar hunne bijdrage niet betaalden en als ontslagnemers worden beschouwd. O.Z. wordt hun niet meer toegestuurd.

Wij betreuren het afsterven van twee onzer medeleden, namelijk de H.H. Maurits Jozef Sacré, de gekende folklorist en archeoloog, in leven de ijverige sekretaris van de Geschied- en Oudheidkundige kringen van Oost- en West-Brabant en uitgever van het degelijk maandblad « Eigen Schoon en De Brabander » ; hij overleed op 25 Maart l.l. ; en Dr. Isidoor Teirlinck, de hooggeleerde folklorist en letterkundige, eerelid van den Bond, aan wien in Februari 1931 door alle Vlaamsche Folkloristen en Letterkundigen hulde werd gebracht, hulde waaraan onze Bond ook deelnam. Hr. Clemens Trefois, onze medebeheerder, ontwierp en enlumineerde ter dier gelegenheid een prachtig diploma waardoor herinnerd werd dat, ter zitting van de buitengewone algemeene vergadering van 4 Januari 1931, Dr. Isidoor Teirlinck tot eerelid van onzen Bond werd benoemd. Het nummer 3 van den 6n Jaargang (1931) werd gansch aan hem gewijd. Hij stierf op 17 Juni l.l.

Aan beide befaamde volkskundigen brengen wij hier een laatste groet.

Ik eindig met den gewonen oproep :

Damen en Heeren, vrienden Folkloristen, maakt propaganda en voor den Bond in 't bijzonder en voor de Folklore in 't algemeen, roept de aandacht op de werking en het streven van onze vereeniging, vraagt zoo noodig propaganda nummers van Oostvlaamsche Zanten, bezoekt ons Museum met vrienden en kennissen en vooral brengt ons nieuwe leden aan. Daarmede beoogen wij maar een doel : de Folklore in bredere kringen te doen kennen door ons tijdschrift grooter, volmakter en interessanter te maken, tevens ons Museum, dat wel onder de mooiste van het land mag gerangschikt, steeds meer uit te breiden ten einde ons werk, op de eereplaats, te behouden.

De Heer Prosper Luyckx zette dan den financieelen toestand van den Bond uiteen :

REKENING DIENSTJAAR 1933.

ONTVANGSTEN.		UITGAVEN.	
Overschot vorig jaar	5.464,74	Drukkosten O. Z.	3.599,90
Toelagen Staat 1.000		Propaganda	20,75
Provincie 500	1.500,00	Opzoekingen in de Provincie	96,00
Bijdragen leden en		Bureelkosten	407,80
beschermleden	1.138,00	Terugbetaald voorschot	50,00
Terugbetaling Handelsb.	390,30	Batig slot (in kas)	4.760,59
Verkoop afzonderlijke			
nummers O. Z.	442,00		8.935,04
			<hr/>
Totaal	frs. 8.935,04		

BEGROOTING VOOR 1935.

ONTVANGSTEN.		UITGAVEN.	
In kas op einde 1934	3.000,00	Drukkosten O. Z.	4.000,00
Toelagen Staat		Propaganda en Museum	750,00
Provincie	1.000,00	Opzoekingen in de Provincie	750,00
Bijdragen leden en		Bureelkosten	500,00
beschermleden	1.500,00		<hr/>
Verkoop afzonderlijke			6.000,00
nummers O. Z.	400,00		
Advertenties O. Z.	100,00		
Totaal	fr. 6.000,00		

De toestand van de kas mag als zeer bevredigend aanzien worden en ik kan U van nu af aan verzekeren dat het batig slot voor het dienstjaar met meer dan Duizend Frank dit van 1933 zal overtreffen.

De Penningmeester : Prosper Luyckx.

Verslag van den Heer Julien Boes, conservator van het Museum voor Folklore :

Mijnheer de Voorzitter, Mevrouwen, Mijnheeren,

Zooals ieder jaar rust op mij de taak verslag uit te brengen over het Museum voor Folklore voor het verlopen jaar.

Ik doe het met des te meer genoegen daar ik kan wijzen op

een bloeienden toestand. Inderdaad : zagen wij niet sedert de laatste algem. vergadering, het getal bezoekers in ons Museum steeds aangroeien? Nu reeds kunnen wij verzekeren, dat wij gedurende het jaar 1934 minstens duizend bezoekers meer zullen tellen dan verleden jaar. Een groot gedeelte dezer aanwinst danken wij het Gemeentebestuur, dat, op aandringen van den heer Van der Sluys, bestuurder van het bureel voor Toerisme, aan den uitgang van 's Gravensteen een bord liet plaatsen dat de vreemdelingen op het bestaan van ons Museum opmerkzaam maakte.

Regelmatig groeien de verzamelingen aan en het is met het grootste genoegen dat ik mijn persoonlijke dank betuig aan de leden der Museum-Commissie, die, naast hun tusschenkomst in de bestuurlijke zaken, tevens onverdroten voor de uitbreiding der verzamelingen zorgden.

Deze uitbreiding dreigt echter de vertooningen van poppenspel in het Museum in gevaar te brengen aangezien, binnen afzienbaren tijd, het onmogelijk zal zijn de noodige ruimte voor te behouden. De Museum-Commissie zal echter uitzien naar een geschikt lokaal dat zou toelaten de vertooningen op naam van het Museum voor Folklore voort te zetten.

Ik voeg mijn heilwenschen bij dezen van onzen ijverigen secretaris en met vreugde stel ik vast dat naast den groei van ons ledental, naast de faam van ons tijdschrift, ons Museum aangeduid wordt als het mooiste van het land.

* * *

En om te eindigen hield den Heer Julien Boes eene voordracht over « De Tinnenpotgieterij te Gent ».

Deze prachtige uiteenzetting, met eenige mooie en goed gekozen plaatjes aangevuld, beleefde een groot succes.

De studie van den Heer Boes zal in extenso in Nr 1 van 1935 (10e jaargang) van Oostvlaamsche Zanten verschijnen.

Na een laatste woord van dank door den Heer Voorzitter werd de vergadering om 11.45 gesloten.

De Sekretaris, L. Verloot.

WESTVLAAMSE ZANTEN

door Prof. Dr. P. de Keyser.

Ja, geachte lezeres of lezer, U hebt wel gelezen : Westvlaamse zanten ! Voor één keer zullen de Westvlamingen het ons zeker niet kwalijk nemen dat er in « Oostvlaamsche Zanten » ook Westvlaamse zanten worden opgenomen. De verklaring hiervan hoeft gezocht te worden in een vakantieverblijf van enkele weken aan onze Vlaamse Westkust, dat ons toegelaten heeft, door de vriendelijke bemiddeling van den Heer C., oud-hoofdonderwijzer te Oostduinkerke, nader kennis te maken met enige typische vertegenwoordigers van de oude vissersbevolking aldaar.

De vrucht van deze kennismaking delen we hier voorlopig mede onder de vorm van enige belangwekkende vertellingen.

I. — DE SAGE VAN DE GRONDELOZE PUT.

Even buiten Oostduinkerke, naar Wulpen toe, bevindt zich een grondeloze « pit », waarover allerlei wonderbare verhalen de ronde doen, had Meester C. mij gezegd. Hij leidde mij naar Cies-sen de L., een geboren en getogen Oostduinkerkenaar van de oude stempel, 88 jaar oud, nog kloek en wel te pas, zooals het een oud-IJslandvaarder betaamt. Ciessen wist ons echter niet veel te vertellen over de grondeloze put. Hij beweerde alleen van horen zeggen te weten, dat er in de oude tijd een paard met wagen in versukkeld was, en dat men het gespan nooit terugvond, geheel verdwenen in de grondeloosheid van de put. Over andere zaken : zijn reizen naar IJsland, was hij schier onuitputtelijk, maar dat bewaren we voor een later studie. We drongen niet verder aan. Meester C. had horen vertellen dat het paard met wagen door twee grote honden met vurige ogen (hellehonden) tijdens een onweder was aangevallen geworden en in de grondeloze put gesleurd.

Ik had dadelijk het vermoeden dat we hier op het spoor waren van een duivelsage, waarin het bekende thema van verzonken klokken, steden, kloosters, kerken, hoeven, die, om de gruwelijke zonden, waarvan ze getuige waren, door God gestraft wor-

den en door den duivel in de afgrond worden gestort, moest voorkomen.

Ik besloot eerst de grondeloze put in oogenschouw te gaan nemen. Na enig zoeken werd hij, weelderig begroeid met wuivend riet, te midden van vers omgeploegd akkerland ontdekt.

Ploegers waren nog in de omtrek aan het werk. Ik ging er heen. Op mijn vraag vertelden ze mij dat de grondeloze put toebehoorde aan het Hof ter hille (hille is heuvel). De eigenaar ervan is Jules N., die de dochter trouwde van den vroegeren eigenaar, Hendrik de P.

Ze wisten van een koetsier, die met wagen en paard in de put verzonken was, vele jaren geleden, maar ze geloofden er niet veel van.

Vroeger was de put evenwel veel groter geweest, veel bouwland had men er in de loop der jaren op gewonnen. Zelf waren ze er reeds met paard en wagen doorgereden zonder erin te verzinken. Ze dachten dat er geen water meer in was. Volgens hen moest de put vroeger een visvijver van de Paters (1) zijn geweest. Meester C. integendeel en waarschijnlijk met recht denkt dat de grondeloze put een overblijfsel moet zijn van moergrond, d.i. een moeras eigen aan de polderstreek of het moerland.

Men weet dat de abdijen en de kloosters in de Middeleeuwen heel veel grond op de zee, die dikwijls in schorrende moerassen doordrong, hebben gewonnen.

Het « Hof ter hille » is dan ook, als zooveel andere hofsteden uit de polderstreek, in het bezit van de Paters geweest. Nog dragen de duinen, waar thans « Duinpark » zich uitstrekt, de naam van Kartuiserduinen.

Een der ploegers wist mij mede te delen dat het jaartal 1698 op de gevel van het huis van het « Hof ter hille » te lezen stond.

Toen ik verder inlichtingen trachtte in te winnen over het « Hof ter hille » verzekerde mij Firmin V., een Oostduinkerkenaar van een 35-tal jaren, dat de officiële naam wel « Hof ter hille » was, maar dat de mensen algemeen van het Hof ter helle spraken we-

(1) Bedoeld zijn hier de Witte Paters of Kartuziers, die in deze streken een klooster hebben gehad en de eerste polders hebben afgedijkt.

gens de nabijheid van de grondeloze put. Hij vertelde mij dan ongeveer de volgende geschiedenis :

De grondeloze Put van Oostduinkerke.

Jaren geleden woonde te Nieupoort een man, die rijk was geworden door de aankoop van zwart goed. Ook te Oostduinkerke had hij grond opgekocht en daartoe behoorde de grondeloze put. Op zekeren dag besloot hij de grondeloze put te dempen. Hij gaf zijn orders hiertoe, maar men berichtte hem dat het niet ging. Iemand raadde hem aan het eens te beproeven met haverstro. Hij wou er zelf bij zijn en kwam met een voer haverstro naar de grondeloze put. Toen hij er met een grote wagen, bespannen met vier paarden, aankwam, barstte een geweldig onweder los. Hij verborg zich met zijn knechten onder het haverstro tot het onweder zou over zijn. Op een zeker ogenblik hoorde men een vervaarlijke donderslag. De wagen kwam in beweging en verdween met mannen en paarden in de grondeloze put. Nooit heeft men er nog van gehoord. Men vertelde dat een man, die in de nabijheid verscholen was geweest, gezien had dat op het oogenblik van de donderslag twee grote honden met vurige muil uit de put waren te voorschijn gesprongen, zich op de paarden hadden geworpen en de wagen in de afgrond hadden meegesleurd.

II. — DE SAGE VAN DE ONVINDBARE SCHAT.

Ciessen de L. heeft, na aan het vissersleven vaarwel te hebben gezegd, langen tijd als delver gewerkt. Herhaaldelijk is hij bij graafwerken in de duinen op onderaardse gangen gestoten, die uit grote bakstenen of moefen bestonden.

Hij gelooft dat de « Blekker » (2) van Oostduinkerke zich boven een net van onderaardse galerijen uitstrekt. Met andere grondarbeiders heeft hij eens een gedeelte van die muren (3) bloot gelegd, maar spoedig waren ze weer met zand bedekt.

Er wordt onder het volk verteld dat die galerijen de stad Nieupoort met een verdwenen klooster en sommige grote hof-

(2) Niet te verwarren met de Hoge Blekker van Koksijde.

(3) Te St. Idesbaldes had hij muren blootgelegd met stenen, waarin gouden letters waren gebeiteld.

steden, zoals de Allaertshuizen te Wulpen, verbonden. Het klooster, dacht Ciessen, werd in de oude tijd door de Hollanders of de Geuzen verwoest.

De monniken hadden alsdan hun schat in een van die onderaardse gangen verborgen. Volgens Ciessen moet de bergplaats in de nabijheid van de « Spelleplek » (4) gelegen zijn. Zijn vrouw heeft daar eens in een doosje twee schone ringen met stenen gevonden. Behalve spelden hebben ze daar ook dikwijls muntstukken ontdekt. Een kennis vond daar zelfs een goudstuk, waarvoor hij te Nieupoort (het was vóór de oorlog) twintig frank kreeg.

Maar de schat van de paters heeft men nog niet gevonden, al heeft men er al veel naar gezocht. Men zal hem niet gauw vinden, meent Ciessen, omdat de duinen zich verplaatst hebben.

III. — DE SAGE VAN DEN BEDOLVEN REUS.

In de richting van Nieupoort, voorbij een plaats de Galgenoever genaamd, heeft Ciessen voor een aannemer uit Nieupoort, de heer Van Massenhove, met nog een ander werkmán gewrocht. Ze moesten graafwerken uitvoeren, waarbij ze voortdurend beenderen ophaalden, vooral paardenbeenderen, maar ook mensenbeenderen.

Regelmatig verkochten zij de beenderen, die ze zorgvuldig verzamelden. De koper weigerde echter stelselmatig de mensenbeenderen, verzekert Ciessen.

Eens vonden ze een reusachtig geraamte van een mens, wonderbaarlijk volledig en gaaf gebleven. Vele mensen kwamen naar den reus kijken. Hij had grote blinkende tanden, maar de hersenpan vertoonde een kloof, waarschijnlijke oorzaak van zijn dood.

Zo bleef hij daar enige dagen ten aanschouwe van de voorbijgangers liggen tot een geestelijke ook eens kwam kijken. Nau-

(4) De « Spelleplek » is een plaats in de duinen bij Duinpark, waar zich in de M.E. een vissersdorp: Nieuw-IJde bevond, dat in de 17e eeuw bij het beleg van Nieupoort verwoest werd. In de volksmond heet die plaats « Spelleplek », omdat men er duizende spelden heeft opgeraapt er nog altijd opraaft. De oudheidkundige vondsten van « Spelleplek » (Nieuw-IJde) werden tentoongesteld in het « Cinquantenaire » te Brussel, alsook in het Museum van Zee-kunde te Oostduinkerke.

welijks raakte de pastoor het geraamte aan, of het viel in gruis.

De mensen dachten dat de reus een man uit de oude tijd, een heiden, moest geweest zijn.

IV. — DE ZIENERSGAVE VAN PASTER LOOTENS.

Sophie P. werd geboren te Wulpen in 1844. Sedert 1870 woont zij te Oostduinkerke. In 1892 verloor zij haar man : hij vond een zeemansgraf tijdens een tocht naar IJsland. Zij heeft het hard te verduren gehad als moeder van twaalf kinderen, maar ze ziet er toch nog volkomen gezond uit naar lichaam als naar geest, al zegt ze dat ze « 'n versleten mins » is. Ze ziet en hoort nog uitstekend. « 'k Bin ik nog goed bi min verstand, wee-je ? » voegt ze ons toe.

Het zitten in een gemakkelijke stoel weert ze af met een : « 'k Bin ik zo zinelik niet ! »

Sophie heeft hard gewerkt in haar leven. Vôôr haar huwelijk en daarna, terwijl haar man gedurende zes maand (van Maart tot Augustus) naar IJsland was, heeft ze bij de boeren in de polders gewrocht. Het loon was in die tijd karig genoeg : 1 fr. per dag zonder de kost.

Als weduwvrouw heeft ze dan later wat zuurgewonnen geld verdiend met « beêwegen ». Wanneer men ziek werd van een bepaalde ziekte, waarvoor op een of andere bedevaartplaats kon « gebeêweegd » worden, stuurde men iemand tegen betaling daaraan. Deze moest dan in naam van den zieke de geneesheilige « dienen » en de ziekte « aflezen » door gepaste gebeden. Zulke betaalde bedevaartgangers noemt men hier « pillegrims » (pellegrims). Vrouw Sophie is ontelbare keren gaan beêwegen naar Perwyse, Paessendale, Hondshoote en nog verder in Frankrijk. Dat werd betaald tegen 1 frank per uur loopen, want het beêwegen moet te voet geschieden. Alleen de heenreis werd betaald. Zelf moest de « pillegrim » zijn eten en nachtverblijf bekostigen. Alzo verdiende Sophie soms 9 frank voor een bedevaart van 9 uren afstand.

Sophie kan ook « belezen » tegen sommige ziekten, verzweringen, roos, vijt en katrienewielen. Ze komt er niet gaarne meer voor uit, nudaat het door de Kerk verboden is, zegt ze. Ze schijnt

echter nog wel te geloven in de geneeskracht van het « beezen » en het « afbinden ». Om een verzwering te genezen, moet men met een naald bloed steken bij den patient. Met dat bloed moet men een trouwring bevochtigen en de ring op een bepaalde wijze rondom de pijnlijke plek wentelen.

Sophie voert als toelichting op de rug van haar linkerhand met de rechterhand, waarin ze een denkbeeldige ring houdt, een golvende beweging uit.

Sophie kent nog een aantal oude liedjes en vertellingen.

Haar schoondochter, Rozeke, bij wie ze inwoont, verzekert ons dat ze nog goed kan zingen als ze zich de voois herinnert.

Haar broeder, thans overleden, Pier van den Blekker, aldus genaamd daar zijn hofstede aan de voet van de Hoge Blekker te Koksyde, was een geboren verteller. Wanneer hij 's avonds bij een bezoek op Nieuwjaar, bij het zogenaamd « lukken » (gelukwensen) aan het vertellen ging, bleven ze soms zitten luisteren tot vier uur 's morgens. Het gebruik bestond hier dat men van huis tot huis trok bij het « lukken ». De vissersmensen waren in die tijd immers één grote familie. Wanneer men elkaar onderweg ontmoette moest wederkerig uit de fles « kortedrank » (brandewijn), die eenieder bij zich had, op de gezondheid gedronken worden, zoodat men al spoedig in een plezierige stemming geraakte. Wee diegene, die weigerde een slok uit de fles te doen. Het was een belediging, een teken van afkeer en vijandschap. Dan was de vriendschap uit en er werd wel eens gevochten.

Ze heeft het thans over « tidingen », voorgevoelens. Ze heeft het voorgevoel gehad van de dood van haar man. Zij had een droom, dat hij over boord was geslagen in een storm en inderdaad werd haar later medegedeeld dat haar man, tijdens de heenreis naar IJsland, na vijf dagen schoon weder, in een plotse linge storm op de hoogte van Schotland, over boord moest gevallen zijn. Althans hij verdween en niemand van de bemanning, die uit 18 koppen bestond, en waarvan een broer van haar man kapitein was, zag Ingel (5) ooit terug.

(5) Ingel is een veel voorkomende naam aan de Westkust. Volgens Meester C. is de volledige naam Engelbrecht of Ingelbrecht.

De ziensgave van Paster Lootens.

Paster Lootens had de naam een ziener te zijn. Vrouwen en moeders van IJslandvaarders gingen hem soms raadplegen wanneer ze een « tiding », een bang voorgevoel, hadden over het lot van hun mans of zonen, vertelde Sophie.

Wanneer een vrouw Paster Lootens ging raadplegen, dan deed hij alsof hij zich geweldig moest inspannen. Zijn aangezicht werd vuurrood tot eindelijk het zweet op zijn voorhoofd parelde. Wanneer de zweetdruppels over zijn aangezicht begonnen te rollen, was dat een goed teken. Dan sprak hij, na een lang stilzwijgen : « Hij leeft nog ! » en de vrouw ging getroost naar huis.

Ciessen de L. was ook eens naar Paster Lootens toegegaan om te vragen of zijn zoon, die op zee was en lang wegbleef, zodat men ongerust begon te worden over zijn lot, nog zou terugkeren.

Paster Lootens zei hem na enig nadenken :

« Neen, je zult hem niet meer weerzien, maar waar hij is, is hij goed ».

Hij bedoelde in de Hemel.

« Wat kon ik daarop zeggen ? » merkte Ciessen op, « maar 't was algelijk een fraaie vent, die paster ».

V. — DE KRACHT VAN HET BIDPRENTJE.

Rosa D., 65 jaar oud, geboren te Perwyse, weduwe van Ciessen K., is de tweede vrouw van Ciessen de L. Ze gelooft aan de kracht van sommige gebeden, die door den pastoor niet goedgekeurd worden.

Ze bezit o.a. het Gebed van Keizer Karel. Een mooi, gebed, vindt ze, waar niets in staat tegen den godsdienst of tegen de Kerk.

Wanneer vroeger een zoon moest loten of naar IJsland ter visvangst gaan, werd hem, zonder dat hij het wist, een gebed of een bidprentje in de rechtermouw genaaid. Het was een onfeilbaar middel om hem een goed nummer of een voorspoedige reis te bezorgen.

De kracht van het bidprentje.

Paster Lootens bood eens aan een groep vertrekkende IJslandvaarders prentjes aan met een gebed in 't latijn er op, waarvan hij verzekerde dat het « goed was tegen alles ».

De eerste visser, wie hij het aanbood, weigerde het, zeggend dat hij dat niet nodig had, omdat hij dat latijn toch niet kon lezen. De anderen aanvaardden het en bewaarden het zorgvuldig.

Jef, een neef van de man van Rozeke was er bij. Ze hadden die keer een bijzonder slechte reis : storm op storm. Vele vissers werden over boord geslagen en verdronken.

De weigeraar, die op hetzelfde schip als Jef dienst had genomen, behoorde tot die ongelukkige slachtoffers.

Jef, die menigmaal in gevaar verkeerde, schreef zijn behoud toe aan het prentje van Paster Lootens, dat hij in 't vervolg nooit verzuimde bij elk van zijn volgende reizen naar IJsland mede te nemen. Jef is als oude man in zijn bed gestorven. Rozeke verzekerde dat het bidprentje nog in de familie moest zijn.

Rozeke gelooft ook rotsvast aan de kracht van sommige kruiden tegen bepaalde ziekten. Met zalven, waarin ze duinkruiden mengt, en afkooksels van planten, waarvan ze het geheim van een 92-jarige Duitse scheper heeft gekregen, die het zelf had van zijn vader, geneest ze sommige ziekten.

« Alle ziekten kunnen genezen worden door kruiden » bevestigt ze aan Meester C., die haar de vraag stelde, maar men moet de kruiden goed kunnen onderscheiden. Er zijn bepaalde kruiden, die een onheil kunnen verwekken of het weder doen omslaan, wanneer men ze niet plukt op de rechte tijd.

Op mijn vraag wat ze bedoelt met de rechte tijd, antwoordt ze dat sommige kruiden 's nachts of bij zonsopgang moeten getrokken worden.

Toen Rozeke een vrouw was van 24 jaar heeft ze een « probatie » gedaan met haar medicinale kruiden en ze beweert dat ze steeds goede uitslagen heeft bekomen.

Er zijn echter nog andere geneesmiddelen dan kruiden. Ze prijst tegen het « vier » in armen of benen een bad in de aalput,

één kwartier voor een kind, een half uur voor een volwassene.

Tegen de catarrhe (pleuris) is niets beter dan een openge-sneden jonge duif op de pijnlijke streek in de zijde.

Tegen huidziekten : roos, ekzeem, gebruikt ze plantaardige middelen. Ze geneest ook speen door middel van speenzalf.

In principie behandelt ze enkel uitwendige kwalen, maar ze bereidt niets voor tegen betaling. De mensen die haar hulp inroepen, geven wat ze willen. Geven ze niets, zegt ze, het is ook goed, als de mensen maar geholpen worden. Tijdens de oorlog heeft ze aan een Engelse dokter, die goed Vlaams sprak, waarschijnlijk een Afrikaner, een aantal geneeskrachtige kruiden uit de duinen aangewezen, omdat hij zo'n fraaie vent was. Hij had sommige van haar geneesmiddelen op zieke soldaten beproefd en goede resultaten verkregen. Hij vertrok, vertelde Rozeke, met een heelder zak duinkruiden !

VI. — DE GEHEIMZINNIGE DOOD VAN KAPELAAN MAHIEU.

Over de geheimzinnige dood van Kapelaan Mahieu wordt nog veel gepraat aan de Westkant.

Kapelaan Mahieu schijnt een van die « rare » pastoors geweest te zijn van de kust, waarvan verteld werd dat hij wonderdaden kon verrichten. Een van de toeren van kapelaan Mahieu was dat hij over het water konde lopen. Wanneer hij van Oostduinkerke naar Wulpen of Ramskapelle moest gaan, dan volgde hij nooit de krommingen van de weg, maar ging rechtovoort, over grachten, sloten, poelen en plassen zonder ooit nat of vuil te worden.

Op een nacht werd aan de deur van een hoeve te Wulpen aangeklopt.

De pachter was niet thuis, alleen de pachtès en het meissen. En het meissen was Sophie.

Ze dorsten niet opendoen, al herkenden ze de stem van de man die aanklopte. Het was een boer, die bekend stond als een dronkaard, en de vrouwen waren bang.

De vent zei :

« Komt buiten, er ligt iemand verdronken in joen poel en het is iemand van de geestelijke staat ».

Maar ze deden algelijk niet open, om geen geld of geen goed van de wereld.

's Anderendaags vond men inderdaad een geestelijke verdronken in de poel. Het was Kapelaan Mahieu. Schooljongens vonden op de weg zijn boordje en een boekje, dat hem had toebehoord. Ze droegen het aan Mijnheer Pastoor, die het verbrandde.

De mensen, die dat vernamen, dachten dat het een toverboekje moest geweest zijn. Kapelaan Mahieu had zeker iets verkeerd gelezen en het was de oorzaak geweest van zijn dood.

(Wordt voortgezet).

OOST-VLAAMSCHE BEDEVAARTVAANTJES.

H. CORNELIS, MACHELEN.

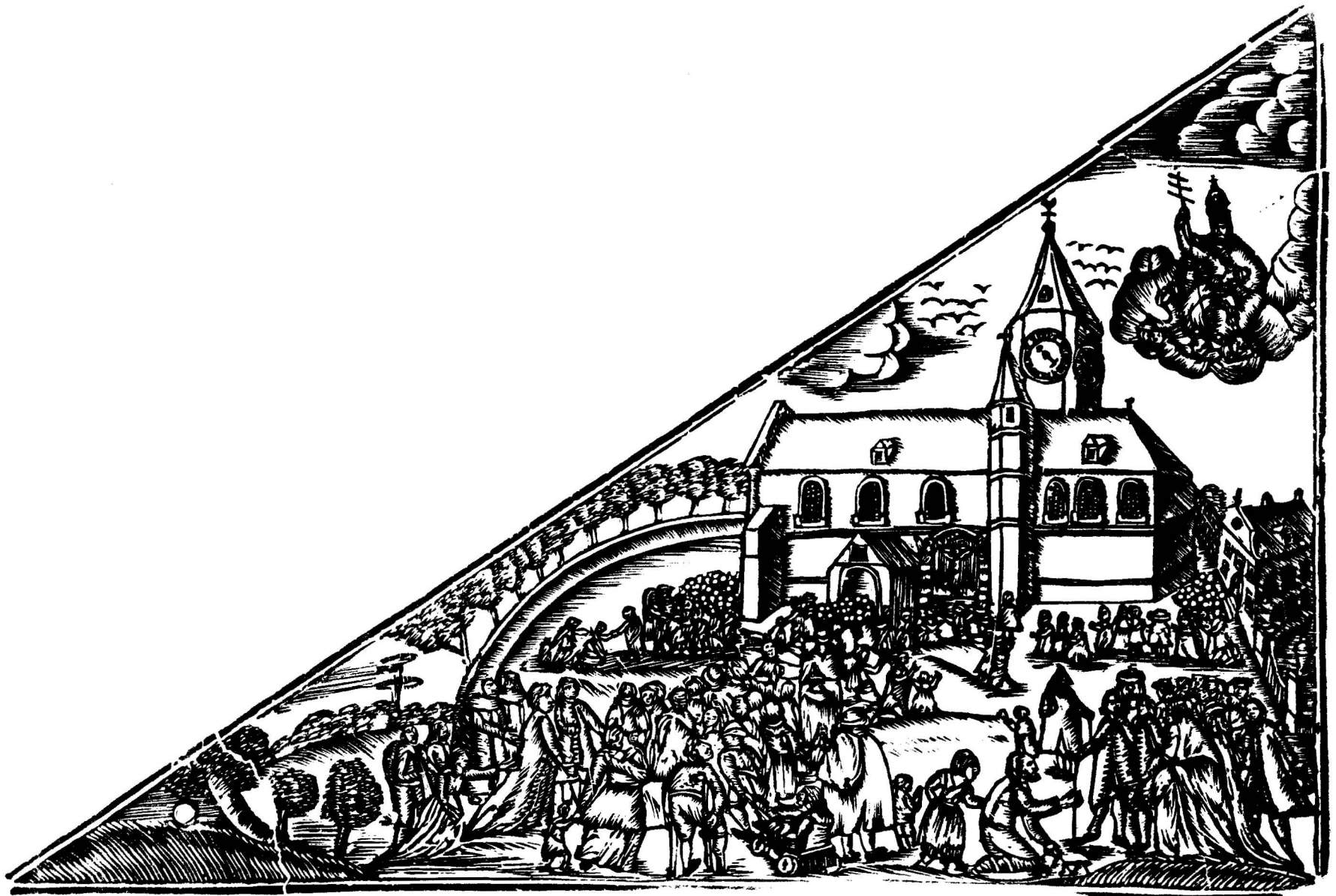
Het hier afgebeeld vaantje is niet vermeld bij E. Van Heurck « Les drapelets de Pélérinage ». Twee looden clichés van dit vaantje bevonden zich in de drukkerij Siffer te Gent. De heer A. Siffer was zoo vriendelijk een dezer clichés af te staan voor het folkloremuseum.

E. Van Heurck beschrijft twee typen van St. Corneliusvaantjes van Machelen. Het hier afgebeelde vaantje behoort tot het eerste type; hiervan vermeldt Van Heurck een kopergravure, een sterkwaterplaat, en twee houtsneden, maar niet het lijncliché dat gemaakt is naar de houtsnede der XVIIIe eeuw welke hij vermeldt op bladz. 274 met het nummer 2. H. Joannes Baptista, Hemelvedegem, H 157 B 235.

Op bladzijde 195 van « Les drapelets de Pélérinage » vermeldt E. Van Heurck o.m. een lithographie waarvan hem de herkomst onbekend is.

De origineele steen van deze litho bevond zich ook in de drukkerij Siffer en daar dit bedevaartvaantje niet afgebeeld staat in het werk van Van Heurck geven wij er hier een verkleinde reproductie van.

M. D. M.

BEDEVAARTVAANTJE VAN DEN H. CORNELIS (MACHELEN).